

Från ”flinga” till ”fighter”

Den solbrända kroppen som identitetsmarkör bland finländska FN-soldater

Sonja Hagelstam

I antropologen Thomas Randrup Pedersens avhandling finns ett fotografi på fyra bleka danska soldater som fördriver tiden inför sin stundande hempermission genom att solbada på madrasser utanför bostadsbaracken. En av soldaterna berättade senare för Pedersen att han ville att hans bekanta hemma skulle kunna se att han varit i Afghanistan. Den brunbrända kroppen skulle fungera som ett synligt bevis på vistelsen utomlands och att han genomgått en transformation från civil till soldat i aktiv tjänst. Kroppens yttre skikt skulle således kommunicera att han varit med om en ”autentisk erfarenhet av krig”. (Pedersen 2017, 216–217.)

I augusti 2020 fick jag låna två fotoalbum av en tidigare FN-soldat som jag råkat komma i kontakt med. Albumens ägare tjänstgjorde på Golanhöjden år 1984–1985. Fotografierna i albumen avbildar vistelsen i konfliktonen ur olika synvinklar, men tyngdpunkten ligger på bilder som föreställer vardagssysslor, fritidssysselsättningar och fester. I albumen ingår också fotografier på solande finska fredsbevarare. Utgående från innehållet i albumen går det inte att avgöra ifall det på samma sätt som för den danska soldaten ovan, var viktigt att vara solbränd vid hemkomsten. Det som dock framgår är att solbadandet och en brunbränd kropp hade en särskild betydelse under utlandstjänstgöringen inom den gemenskap som de fredsbevarande soldaterna utgjorde.

Samlingen fotografier i albumen bygger upp en visuell skildring av vardagen under insatsen och av vad det innebar att vara en fredsbevarande soldat i ett konfliktområde i ett främmande land. Utifrån de två fotoalbumen är syftet att kulturanalytiskt studera hur den vita huden, den solbrända kroppen samt solbadandet laddades med kulturell mening i fredsbevarargemenskapen och hur detta meningsskapande iscensätts på fotografierna och i texten invid dem. I artikeln läggs särskild fokus på kroppen som identitetsmarkör och som arena för kommunikation av dels utanförskap, dels gemenskap och innanförskap. Hur porträtteras övergången från civil och nykomling till erfaren FN-soldat på fotografierna? Hur fungerade graden av solbrännan som en kroppslig markör för identitet och tillhörighet bland de fredsbevarande soldaterna?

Olika typer av kriser och konflikter drabbar ideligen samhällen världen över. Även om Finland redan länge fått leva under fredstida förhållanden och därför inte tvingats skicka sina medborgare i krig, har finländare frivilligt deltagit i olika fredsbevarande operationer. Sedan

1956 har finska styrkor varit stationerade bland annat vid Suez, på Cypern, i Libanon och på Balkan. Att vara en fredsbevarande soldat kan ses som en särskild form av soldatskap där man lever på gränsen mellan krig och fred, under osäkra och även livshotande förhållanden i en främmande miljö. I artikeln fokuseras ett relativt avgränsat fenomen inom fredsbevararkontexten, men studien bidrar samtidigt med kunskap om hur vardagslivet utformades bland finska FN-soldater under insatsen utomlands och hur ett "fredsbevararskap" och en fredsbevarargemenskap formerades i detta sammanhang.

År 1979 skickades finska fredsbevarande styrkor till Golanhöjden där de deltog i den fredsbevarande operationen UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force) tillsammans med FN-styrkor från Österrike, Polen och Kanada (Vainio 1994). UNDOF är FN:s observatörsstyrka för truppåtskillnad mellan Israel och Syrien. Styrkan bildades år 1974 i efterdyningarna av Jom kippur-kriget med uppdraget att övervaka att överenskommelsen om vapenvila mellan de två länderna följdes på Golanhöjderna. FINBATT-UNDOF, dvs. Finlands FN-observatörsstyrka i Golan, övertog ansvaret för buffertzonen södra del den 1.9.1979 (Kronlund och Valla 1996, 77–81, 329). Finland deltog i operationen med en bataljon som hade en styrka på omkring 400 fredsbevarare (Vainio 1994, 47–50). Insatsen i Golan var jämförelsevis ofarlig och mestadels var det lugnt i området. På truppåtskillnadsområdet fanns dock som en följd av kriget som förts mellan Syrien och Israel kvarlämnade minor och okreverad ammunition som utgjorde en risk när man rörde sig i området. Närpå dagligen skedde också smärre överträdelser som krävde ingripanden från de fredsbevarande soldaterna. Operationen i Golan krävde inga dödsoffer bland de finländska FN-soldaterna. (Vainio 1994, 41–46.) Den finska bataljonen lämnade området 1993, men UNDOF-operationen pågår fortfarande (Puolustusvoimat).

Den finska bataljonen bestod av två kompanier. Inom det finska området låg 16 ständigt bemannade positioner eller vaktstationer samt sju vaktstationer som enbart dagtid var bemannade. Under dygnets ljusa tid rörde sig 14 fotpatruller och 11 bilpatruller inom området och nattetid två bilpatruller. Min informant hörde till 1. Jägarkompaniet, som också kallades koyotkompaniet (1. Coy). Bataljonens stab samt stabs- och underhållskompanierna var förlagda till militärbasen Camp Ziouan. Där fanns bland annat också ett sjukhus, ett postkontor, en fältbutik och resebyrå. (Vainio 1994, 39–41.)

De finländska fredsbevararnas uppdrag varar vanligen omkring tolv månader åt gången. Att delta i fredsbevarande insatser bygger på frivillighet och kan ses som en särskild form av soldatskap. För att bli FN-soldat måste man ha gjort värnplikten och inför utlandstjänstgöringen genomgår alla en två till fem veckor lång utbildning. Utbildningen fortgår dessutom i insatsområdet. Att fungera som fredsbevarare är ett arbete som man får lön för. (Kivistö 2016, 62–64, 71–75; Kullberg 2009, 229–231.) Den finska styrkan i Golan hade tre rotationer per år och ungefär en tredjedel av styrkan byttes ut i december, april och augusti (Holma et al. 2018, 98). Artikelns informant anlände till Golan i början av april 1984. Han var 25 år gammal och hade två civila yrkesexamina bakom sig. Han var utbildad kock och eftersom det var brist på kockar fick han denna uppgift som FN-soldat. Han reste hem i slutet av april 1985 (Cultura/L2056).

Fotograferandet var en populär sysselsättning bland FN-soldaterna. Att fotografera var ett sätt att fördriva tiden och också att skapa ett minne av utlandstjänstgöringen. Fotografier kan indelas i många olika genrer: nyhetsbilder, vykort, reklambilder, porträttfotografi,

familjefotografi osv. (Petersen 2007, 9–10). Jag betraktar FN-soldatfotografierna, dvs. bilder som tas av fredsbevarare under utlandstjänstgöringen, som en egen genre bland så kallade amatörfotografier eller privata fotografier. Med privata fotografier avser jag bilder som tagits av "vanliga människor" för privat bruk (t.ex. Becker 2015; Nyblom 2005, 19–24). Även om fotografier tagna av FN-soldater kan ses som en egen genre, kan man samtidigt urskilja vissa gemensamma drag med turist- eller semesterfotografier och med soldatfotografier, dvs. bilder tagna av soldater under krig eller i annan aktiv tjänst (Nicholson och Mills 2017, 206).

Efter att jag redogjort för material, metod och källkritiska synpunkter, följer ett kapitel där jag tar upp materiella och innehållsmässiga perspektiv på fotoalbumen och diskuterar hur de kan ses som en visuell skildring eller berättelse av den årlånga utlandstjänstgöringen. I artikelns huvudkapitel analyserar jag utgående från tre fotografier hur transformationen från nykomling till erfaren FN-soldat iscensätts och tematiseras. I det avslutande kapitlet diskuteras hur föreställningen om den solbrända FN-soldaten producerats och förmedlats i olika medier och hur de aktuella fotografierna bejaktar och bekräftar denna bild.

Material, metod och källkritiska synpunkter

Artikelns primära material utgörs av två fotoalbum och de fotografier som ingår i dem. Sammanlagt innehåller albumen 159 fotografier med 78 i det första och 81 i det andra. Då jag fick albumen till låns, fotograferade jag innehållet i sin helhet och lämnade tillbaka dem redan samma dag. Förutom fotoalbumen fick jag också låna ett antal dokument, brev och postkort samt sex nummer från åren 1984 och 1985 av den finska Golan-bataljonens informationsblad *Loitontaja*, som min informant tagit vara på och sparar. Som ett kompletterande material fungerar också de artiklar och reportage som jag samlat in från fredsbevararförbundets tidning *Sinibaretti* (numera *Rauhanturvaaja*) och andra vecko- och dagstidningar (se källförteckningen nedan). I tidningstexterna beskrivs fredsbevararnas vardag under olika insatser och de bidrog med ett vidare perspektiv på solbadandet som en betydelsebärande aktivitet i fredsbevararkontexten.

Som ett ytterligare kompletterande material fungerar den intervju jag gjorde med albumets ägare via Zoom den 29 april 2021. Huvudsyftet var att få bakgrundsinformation om fotografierna, albumen och fotograferandet i Golan. Även om vi under intervjun såg på en del av fotografierna i albumen, kan intervjun inte betraktas som ett exempel på fotoelicitering. Jag hade vid tidpunkten för intervjun redan börjat skriva på den föreliggande artikeln och valt ut de fotografier som analyseras i detalj och jag ville undvika att använda min informants utsagor som ett slags facit för mina tolkningar av bilderna. Analysen bygger med andra ord främst på det material som kommit till i samtiden och inte på informantens hågkomster. Intervjun med accessionssignumet Cultura KIVÅ L2056 bevaras i Kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi.

Både i Finland och internationellt har FN- och andra krishanteringsinsatser undersökts bland annat utifrån utrikes- och säkerhetspolitiska, folkrättsliga, militära och militärpsykologiska perspektiv. Däremot har vardagen under insatsen och olika perspektiv på enskilda fredsbevarares erfarenheter av utlandstjänstgöringen inte rönt samma intresse, även om denna aspekt börjat vinna vissa insteg inom sociologin och även andra discipliner (Sion 2008; Kivistö 2016). Den föreliggande studien bygger på en persons erfarenheter av tiden som FN-soldat och bidrar därmed med ett mikroperspektiv på den tematik som studeras. Att utgå från

ett avgränsat källmaterial gör det möjligt att göra en noggrann läsning av materialet och att borra in på djupet då det gäller den tematik som analyseras. En utgångspunkt i kulturanalysen är att det ofta finns något utsagt och omedvetet i de vardagliga fenomen som studeras. Ett kulturanalytiskt arbetssätt gör det dock möjligt att komma åt underliggande och meningsbärande kulturella uttryck och bidra med andra perspektiv och tolkningar än de kanske mest uppenbara. (Ehn och Löfgren 2012.)

Framställningen nedan bygger dels på en analys av den helhet som samtliga fotografier i albumen bildar, dels på en djupare analys av ett mindre antal bilder samt den text som albumets ägare skrivit invid dem. Fotografier organiserade i ett album står inte ensamma, utan ingår i ett sammanhang där de andra fotografierna kan bidra till förståelsen av det enskilda fotografiet. Dessutom kan eventuell text i anslutning till fotografierna bistå i tolkningen av bilderna – ge bilden en "förankring", för att använda Roland Barthes begrepp. (Petersen 1999b, 9–10; Petersen 2007, 18.)

Närläsningen av fotografierna innebär bland annat att man ställer fler och fler frågor till bilderna och studerar dem allt närmare. Närläsningen innebär också att man fäster sig vid detaljer på bilderna, förstorar och avgränsar. På datorskärmen är det enkelt att zooma in på fotografierna och sålunda förstora detaljer man inte nödvändigtvis ser med blotta ögat då fotografiet är i sin verkliga storlek. Detaljerna eller spåren på bilderna fungerar som ledtrådar till större och även meningsbärande sammanhang. (Petersen 1999b, 8; Petersen 2007, 15.) Samtidigt måste man emellanåt ta ett steg bakåt och se hur delarna passar in i helheten, liksom i den vidare kontext som omger fotografierna (Eriksson och Göthlund 2004, 14). Ju mer kunskap man har om kontexten kring fotografiet, desto djupare in i bilden kan man komma i sin analys och detta bidrar i sin tur till en ökad förståelse av bildens tidsspecifika detaljer (Petersen 1999a, 143).

Etnologen Anja Petersen betonar att fotografier är representationer av historien och av människors verklighet på samma sätt som ord och text är det. Bilderna kan därmed bidra med lika mycket kunskap om människan och hennes kultur som andra typer av berättelser och framställningar. (Petersen 1999a, 135.) Man bör dock märka att fotografier alltid kommer till i mer eller mindre konstruerade situationer där den som tar fotografiet har en någorlunda medveten eller genomtänkt idé om hur bilden ska se ut när den komponeras. Ett fotografi är med andra ord inte bara ett registrerande, ett otolkat spår eller en avspegling av en verklig händelse, utan ett resultat av en arrangerad situation som haft ett bestämt syfte. Som sådana är fotografierna avsiktliga visuella *representationer* av erfarenheter och händelser som kan tolkas med olika innebörd. (Becker 2004, 298–299; Petersen 1999a, 138–139.)

Ett fotografi existerar i regel i flera sammanhang. Det skapas i en kontext för ett visst ändamål men kan senare betraktas i helt andra miljöer. (Eriksson och Göthlund 2004, 10.) De föreliggande fotografierna betraktas nu i ett vetenskapligt sammanhang – ett sammanhang de inte producerats för. Som betraktare står jag i en utomstående position i relation till bilderna. Jag har själv inga erfarenheter av det som fotografierna avbildar. Det kan leda till att jag missar meningsfulla detaljer och innebörder. Samtidigt betraktar jag bilderna utifrån den förståelse jag har om soldatlivet under andra världskriget, en tematik jag behandlade i min doktorsavhandling (Hagelstam 2014). Trots att det självfallet råder stora skillnader mellan frontvardagen 1941–1944 och erfarenheterna i Golan 1984–1985, kan man observera flera gemensamma drag vad gäller livet i dessa militära sammanhang. Bland annat utformades

vardagen i båda fallen inom en hierarkisk organisation, i en övervägande maskulin miljö och i en relativt isolerad gemenskap där individen var underställd det militära regelsystemet. Att relatera de aktuella fotografierna till en militär verklighet under en annan tid, i ett annat rum och i ett annat sammanhang gör det möjligt att jämföra, kontrastera och få perspektiv på de fenomen och det material som nu studeras.

Fotografierna utgör ett personligt material. Som forskare har man ett ansvar för de personer man undersöker och därför har jag av forskningsetiska skäl valt att anonymisera min informant. Att inte få stå med sitt namn betyder visserligen att individen fråntas sin egen berättelse, men jag anser förfarandet motiverat särskilt då fotografierna även avbildar personer som inte haft möjlighet att ta ställning till medverkan i undersökningen. Av samma orsak har namnen på soldaterna som albumets ägare angett invid det första fotografiet täckts över. Även om namnen inte framgår, är det tänkbart att männen kan identifieras på bilderna, men för att minska möjligheten till igenkänning har jag valt bilder där ingen person är i närbild. Min informant har fått läsa och kommentera manuskriptet före publicering. Han har accepterat min analys av fotografierna och gett sitt samtycke till publicering.

Två grannröda album: en materiell, visuell och textuell skildring av året i Golan

Min informant hade köpt kameran, som de aktuella fotografierna är tagna med, från den skattefria butik som fanns för den finska FN-styrkan i Camp Ziouan och där man bland annat kunde köpa elektronik, hushållsapparater, äkta märkeskläder, parfymer och bildäck till ett billigare pris än i hemlandet (Cultura/L2056; *Loitontaja* 31.1.1985; Holma 2016, 373). Albumens ägare var intresserad av fotografering och hade redan tidigare fotograferat mycket bland annat under Interrail-resor och under sin värnpliktstid. Bilderna han tog under sin värnplikt hade han satt ihop i ett liknande album som de två från Golan (Cultura/L2056). De två albumen från året som FN-soldat sammanställde han redan under vistelsen i Golan. Fredsbevararna hade möjlighet att skicka filmerna till Finland för framkallning och efter att de framkallade fotografierna kommit tillbaka, var organiserandet av albumen ett sätt att fördriva tiden. Dessutom var det klokt att genast sätta ihop albumen då man ännu hade det som fotografierna avbildade i gott minne (Cultura/L2056).

De föreliggande fotoalbumen är försedda med ringmekanism och har grannröda pärmar av plast. På det första albumets pärm har ägaren klistrat tre märken – ett blåvitt uniformsmärke i tyg med FN-emblemet, ett rödvitt tygmärke med örnen från Polens riksvapen samt en österriskisk gradbeteckning på en bit kamouflagefärgat tyg. På albumets rygg har han klistrat två märken i metall som han bytt med FN-soldater från Kanada och Polen.

Fotografierna är klistrade på tunna pappersark som är instuckna i hålade plastfickor – två ark i varje med baksidan mot varandra. Pappersarken är FN-brevpapper som man fick gratis (Cultura/L2056). På varje pappersark har vanligen två eller tre fotografier limmats. Alla fotografier i albumen är i färg. Albumens ägare har försett arken med en rubrik och/eller skrivit in korta förklarande texter invid fotografierna. Ofta har han också med smeknamn eller efternamn angett de kamrater som finns med på bilderna. Ibland har han dessutom angett soldaternas militärgrad eller uppgift under insatsen. Ifall han själv finns med på en bild har han markerat detta med "minä" (sv. jag). Däremot finns inga datumangivelser annat än på den allra första sidan i albumet. Min informant är tvåspråkig, men texterna är skrivna på finska.

För svenskspråkiga eller tvåspråkiga FN-soldater innebär fredsbevararskapet ett ingående i ett övervägande finskspråkigt sammanhang bland annat redan för att kommandospråket inom Försvarsmakten är finska.

Förutom fotografier innehåller albumen även annat material. I det första albumet finns sjutton inklustrade postkort från orter informanten besökte under resor i närområdet. I albumen har han också inkluderat permissionssedlarna för semesterresorna till Jordanien, Cypern och Tel Aviv, två turistbroschyrer – en till Syrien och en till Israel, en cocktailmeny från Hotel Meridien i Damaskus, en hotellräkning, inträdesbiljetter (bland annat en till den arkeologiska sevärdheten Petra i Jordanien och två till Mylos disco på Cypern). På en av de första sidorna i det första albumet har albumets ägare också limmat ett tidningsurklipp med rubriken "Rauhanturvaajien sanastoa" (sv. ordlista över fredsbevararnas språk). Dessa materiella objekt fungerar som minnen från utlandstjänstgöringen samtidigt som de kompletterar den visuella berättelse som albumens fotografier bildar.

Även om man kanske främst tänker på fotografier som bilder – som visuella representationer – är de aktuella fotografierna också materiella objekt. I egenskap av föremål kan fotografier och fotoalbum vara betydelsefulla och viktiga för den som äger dem. Att till exempel rama in eller arrangera och bevara fotografier i ett album är uttryck för detta (t.ex. Edwards och Hart 2004; Rose 2010, 11–24). De något slitna pärnarna antyder att de två albumen ofta bläddrats i. Min informant berättade att han särskilt under den första tiden efter hemkomsten relativt ofta själv bläddrade i dem. Han tog också fram dem då han fick besök av någon av de FN-soldater som varit i Golan. Tillsammans såg de på fotografierna och talade om sina erfarenheter. Fotografierna väckte minnen till liv och sådant som man kanske själv hade glömt kom den andra ihåg. (Cultura/L2056.) Fotografierna i albumen återupplivade, förlängde och materialiserade sålunda vistelsen i Golan (jfr. Asper et al. 2004, 14) samtidigt som de också fungerade som ett kommunikationsmedel mellan männen som betraktade bilderna. Därmed fyller fotoalbum och fotografier ofta en viktig social funktion: som sociala ting konstruerar och vidmakthåller albumen aktivt minnen men också mänskliga relationer. (Batchen 2008, 128; Petersen 1999a, 139; Sandbye 2014.)

Genom att organisera sina fotografier i ett album blir enskilda fotografier delar i en berättelse (Edwards och Hart 2004, 11; Mäkiranta 2008, 64; Nyblom 2005). I det aktuella fallet bildar albumen en visuell, men också textuell och materiell skildring av tiden som FN-soldat och närmare bestämt min informants *version* av att vara en fredsbevarande soldat. Fotografierna i de aktuella albumen ser ut att vara arrangerade i mer eller mindre kronologisk ordning så att de dokumenterar informantens årslånga vistelse i insatsområdet. I albumen finns inga fotografier från tiden före eller efter Golan, vilket jag betraktar som ett uttryck för att samlingen fotografier är ämnade att fungera som ett minne och en berättelse om denna specifika period i informantens liv – ett liv som på många sätt skiljde sig från livet i hemlandet och vardagen i det civila. Fotoalbumen kan således betraktas som *minnesdepåer* över det förflutna – som ett ställe där man förvarar sina minnen samtidigt som fotografierna bekräftar och befäster det man varit med om (Nyblom 2005, 44, 127–130).

Man bör dock märka att den berättelse som konstrueras i albumen inte är fullständig – det finns många händelser, aktiviteter och platser som inte fotograferats (jfr. Rose 2010, 13). Vissa motiv, såsom syriska och israeliska militäranläggningar var förbjudna att fotografera (Cultura/L2056). Motivvalen har också påverkats av min informants uppgift i Golan. Som

kock utformades hans vardag på ett delvis annorlunda sätt jämfört exempelvis med en soldat som främst utförde vaktjänst och patrullering. En ytterligare förklaring går sannolikt att finna i att bilderna är tagna under en tid då fotografier togs med kameror. Till skillnad från hur det är i dag då fotografier vanligtvis tas med mobiltelefonen, måste man förr vara förberedd och enkom ha kameran till hands. Även om fotografierna inte tecknar en fullständig bild av tiden i Golan, har kameran gjort det möjligt att samla och bevara "bitar" av vardagen under utlandstjänstgöringen (jfr. Sontag 1981, 13).

Den visuella berättelsen om året i Golan byggs upp av fotografier som jag kategoriserat i fem tematiska huvudgrupper utgående från deras motiv¹ och som något närmare beskrivs nedan: 1) Det fysiska rummet (platsen, landskapet, omgivningen), 2) Arbete och vardagsliv (boende, vardagsysslor), 3) Fester (informella och formella) och fritidssysselsättningar, 4) Semesterresor ("turistfotografier") och 5) Konflikten och dess spår. Delvis överlappar motiven varandra.

Albumens ägare var till en början stationerad på position 67, som var en liten vaktstation. På dessa mindre positioner tjänstgjorde i allmänhet ett tiotal soldater (Cultura/L2056). På fotografierna avbildas de fredsbevarande styrkornas vitmålade byggnader försedda med bokstäverna UN i svart. Taggråd, sandsäckar och stenar fungerar som stängsel omkring vaktpositionen och Erkki, 67:ans hund, hjälpte till med vakthållningen. Landskapet i trakten är kargt och marken på vaktpositionen är täckt med ljus och grovt grus. Av fotografierna kan man sluta sig till att det på 67:an fanns ett kök, ett bostadshus och ett utrymme där männen åt och kunde titta på TV. Ute hade männen iordningställt en utesittplats och dessutom fanns möjlighet att solbada.

Ett annat motiv som återkommer på flera fotografier är informantens men också andra FN-soldaters arbetsuppgifter och vardagsrutiner. Albumen innehåller exempelvis ett antal bilder på soldater som är på patrull eller som utför vaktjänstgöring på positionen eller på någon av de mindre vaktposterna. I det första albumet finns ett par fotografier där två soldater bränner sopor på position 67 – en syssla som utfördes dagligen. Albumet innehåller också fem fotografier från köket på 67:an. Köket är relativt litet och inredningen är enkel, det är försett med gasspis med ugn och ett litet kylskåp med frys. Invid bilderna har min informant skrivit att han håller på att ställa sitt kök i ordning. Han hängde bland annat upp bilder på de vita väggarna för att göra köket mera trivsamt (se också Cultura/L2056). På två bilder är han själv med. Han är klädd i sin uniform men har dessutom förkläde och på den andra bilden även en vit kockmössa. På 67:an fanns bara en kock, vilket innebar att min informant skötte matlagningen under alla veckodagar (Cultura/L2056). I det andra albumet finns bilder från köket på position 60, dit min informant flyttade efter några månader. Position 60 var större än 67:an och där behövdes en yrkeskock, eftersom man ibland hade besök av exempelvis utländska gäster och politiker från Finland. Köket på 60:an var betydligt större och där arbetade också flera personer. (Cultura/L2056.)

1 Denna tematiska gruppering är gjord utifrån fotografiernas motiv eller fotografiets denoterade meddelade – dvs. det vi kan se att fotografiet avbildar. De kunde dock också kategoriseras på alternativa sätt, exempelvis utifrån det konoterade meddelandet, dvs. fotografiets mer symboliska innehåll och underliggande innebörder (Petersen 2007, 14) som i det aktuella fallet exempelvis kunde vara: 1) bilder som kommunicerar identitet och grupptillhörighet, 2) bilder som avbildar sociala relationer, 3) bilder som tematiserar det främmande och annorlunda etc.

På samma sätt som det ofta är i olika militära sammanhang, var mycket av FN-soldaternas vardag i Golan enahanda och tråkig och därför var soldaterna i behov av olika tidsfördriv. I jämförelse med 67:an, erbjöd position 60 ett större utbud av aktiviteter. Där fanns till exempel ett gym (Cultura/L2056) och en mäss. Fotografierna berättar att man i mässen kunde läsa finska tidningar och se på filmer. Där fanns också en välförsedd bar, som var öppen från klockan 18 till midnatt (se också Cultura/L2056). I mässen eller matsalen ordnades också fester och albumen innehåller fotografier bland annat från självständighetsdagen 1984 och nyårsafton 1984/1985.

Förutom bilder från konfliktområdet, innehåller albumen ett stort antal fotografier från de semesterresor i regionen som min informant deltog i tillsammans med sina kamrater. Dessa fotografier har många likheter med turistfotografier i allmänhet (Ulkuniemi 2005, 115–119), även om resorna företogs under andra premisser. Albumen innehåller också ett antal fotografier som på ett påtagligt sätt berättar att albumen inte utgör en skildring av en semesterresa utan en berättelse om en vistelse i en konfliktzon. Mot slutet i det andra albumet finns exempelvis två fotografier över en förstörd pansarvagn som blivit kvarlämnad i närheten av position 60A. I texten anger min informant att den tillhört syrierna. På den ena bilden poserar han framför pansarvagnen iklädd uniform, blå hjälm och med geväret hängande runt halsen. På det andra fotografiet har han klivit upp på pansarvagnen och sitter på eldröret. Här kan man urskilja en tydlig parallell till soldatfotografier i allmänhet där poserande framför förstörda stridsfordon eller med sitt eget vapen är ett mycket vanligt motiv (Kleemola och Kinnunen 2004, 76–78).

Ganska ofta är min informant med på fotografierna. Han har i dessa fall bett någon kamrat ta bilden med hans kamera. Genom att placera sig själv i det rum som avbildas på fotografiet, kan man visuellt tillkännage och bekräfta att "Jag var här!". Det är ett sätt att lämna ett spår eller bevis på närvaro. Fotografier där man själv poserar dokumenterar de erfarenheter man varit med om och fungerar sålunda som delar i en visuell berättelse om ens liv. (Batchen 2008, 135; Ulkuniemi 2005, 117, 158.) Förutom att fotografierna och albumen både i materiellt och visuellt avseende utgör minnesdepåer och berättelser om erfarenheterna i Golan, fungerar bilderna också som medel för att konstruera, markera och uttrycka identitet. Det är en tematik som studeras i det följande.

Den solbrända kroppen som identitetsmarkör

Etnologen Anja Petersen som forskat om fotografiska porträtt har använt en analysmetod där tolkandet av fotografierna sker med hjälp av förtätade beskrivningar. Då hon satte ord på det hon såg när hon betraktade porträtten, blev hon mera uppmärksam på detaljer i bilderna och kunde även upptäcka element som hon kanske annars inte alls hade lagt märke till. Genom att formulera förtätade beskrivningar ledsagas dessutom läsaren i forskarens sätt att läsa, tolka och förstå en bild. (Petersen 2007, 15, 18–19.)

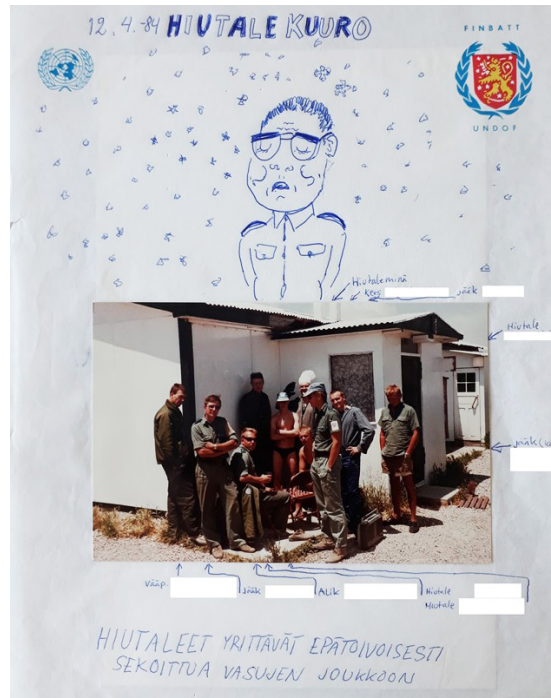
Jag har valt tre fotografier för en närmare analys i en ansats att pröva på denna metod. Utifrån studiens syfte har jag valt bilder där den vita respektive den brunbrända kroppen samt solbadande på olika sätt tematiseras. De tre fotografierna analyseras utifrån ett identitetsformeringsperspektiv – som iscensättningar och visuella uttryck för övergången från civil och nykomling till erfaren FN-soldat där särskild fokus läggs på kroppen som identitetsmarkör och som arena för kommunikation av tillhörighet och innanförskap. Hur iscensätts

övergången från reservist och civil till erfaren FN-soldat på fotografierna? Hur fungerar graden av solbränna som kroppslig identitetsmarkör?

Fotografi 1: Utanförskap

Den första bilden jag valt för närläsning är det allra första fotografiet eller närmare bestämt den första sidan i det första albumet. Fotografiet föreställer en grupp FN-soldater av olika rang som står samlade framför en av de vitmålade byggnaderna på position 67. I texten invid fotografiet anges att fyra av männen är nykomlingar. Albumets ägare har försett sidan med datum och en rubrik: "12.4.-84 Hiutalekuuro" (sv. "flingskur") och under fotografiet har han skrivit: "Hiutaleet yrittävät epätoivoisesti sekoittua vasujen joukkoon" (sv. "Flingorna"² försöker desperat smälta in med "faittarena"³). Ovanför fotografiet har min informant ritat en soldat omgiven av snöflingor. Jag tänker att det är ett självporträtt, eftersom soldaten har glasögon. Ögonen är slutna, pannan är rynkad och mungiporna ser ut att peka nedåt. Berättar detta om ett utanförskap – om "det sorgliga"

i att vara en nykomling, en "flinga", och att därför ännu inte vara en "riktig" FN-soldat och fullvärdig medlem i gruppen? Eller kommunicerar ritningen en eventuell osäkerhet över vad som skulle komma? I vilket fall som helst, kan denna första sida i albumet betraktas som en inledning – som en "Här börjar det! Här börjar resan in i det okända!", och som ett sätt att i ord och bild markera inledningen till berättelsen om året i Golan och den rituella övergången från nykomling till erfaren FN-soldat.

Två av männen i gruppen sitter på var sin sida om en stol (antagligen en man kan fälla ihop) och på sitsen mellan sig har de en schackbräda. De har tagit en paus i spelet medan de blir fotograferade. De övriga männen har för fotografiet ställt sig kring de schackspelande soldaterna. Ett par av männen är, liksom den ena schackspelande soldaten, klädda i uniform. En av männen, han som står snett bakom de schackspelande soldaterna, har på sig simbyxor och en ljusblå FN-keps, och dödsbrickan, dvs. identitetsbrickan, hänger runt halsen. Flera av männen på fotografiet ser ut att vara lediga, andra har kanske ledigt mellan sina vaktpass. Min informant, kocken, står längst bak i klungan. Han har kockmössan på sig och sträcker upp höger hand i en hälsning. På handen har han en ugnshandske. Han ser glad ut – gladast

2 "Flinga": *hiutale* (sv. [snö]flinga) är FN-slang på finska och betecknar nykomlingar (som brukade vara bleka då de kom till insatsområdet), dvs. soldater som första gången deltog i en fredsbevarande operation. "Flinga" kallades man fram till att följande rotation anlände. (Cultura/L2056; Vainio 1994, 97; Hölkkäri On Web ry.) Bland FN-soldaterna har alltså en egen variant av soldatslang utvecklats. Med soldatslang avses ord och uttryck som soldater av främst lägre rang använder och som inte hör till det officiella militära språket och inte heller till vanlig slang. Soldatslang är ett grupp-språk och som sådant ett uttryck för grupptillhörighet (för en utförligare diskussion, se Hagelstam 2014, 92ff).

3 "Fighter", "faitter": *fighter* (även i formen *faitteri*, *vaitteri*, *vasu*) är ett slanguttryck för en erfaren FN-soldat (Vainio 1994, 96).

av dem alla. Han är en av de fyra nykomlingarna som står bredvid varandra och som ännu inte hunnit bli brunbrända som de andra männen på bilden.

Fotografiet ger intrycket av att ha tagits utan större förberedelser eller planering. Männens har ställt sig så att alla ryms med på bilden, men de flesta tycks delta mer eller mindre passivt i fotograferandet. Den som ser ut att mest engagera sig i bilden är albumets ägare, han är aktiv i sin hälsning och sitt breda leende – han är medveten om att han "poserar för eftervärlden" (jfr. Batchen 2008, 133) i detta betydelsefulla ögonblick i hans liv.

Gruppfotografier är typiska i soldatsammanhang. Bland de fotografier som soldaterna tog under andra världskriget utgör motivet det allra mest förekommande. Fotografier över grupper av soldater kan vara tagna i olika situationer och på olika platser, men de kan betraktas som ett uttryck på gemenskapen och kamratskapet mellan soldaterna. (Kivioja 2014, 36–38.) Det aktuella gruppfotografiet från Golan dokumenterar de soldater som några månader framåt skulle leva och tjänstgöra tillsammans på 67:an. Formellt sett är alla män på bilden FN-soldater, men texten under fotografiet förmedlar en medvetenhet om att man som nykomling inte betraktades som en "riktig" fredsbevarare i kulturell mening. De första veckorna under utlandstjänstgöringen befann sig nykomlingarna sålunda i ett mellantillstånd – ett liminalt tillstånd (se t.ex. Kivimäki 2013; Leed 2000 om liminalitet i militära kontexter) – där de varken var civila eller reservister, men inte heller fullvärdiga FN-soldater, åtminstone inte i de erfarna fredsbevararnas ögon. Den första sidan i albumet tolkar jag som ett sätt att både textuellt och visuellt kommunicera denna medvetenhet samt en önskan om att bli en del av fredsbevarargemenskapen – att övergå från utanförskap till innanförskap – och att bli betraktad som "riktig" FN-soldat och fullvärdig medlem inom gruppen.

Fotografi 2: Solbadandet som övergångsritual

Lite senare, närmare bestämt på den nionde sidan i det första albumet, finns en bild på en soldat som solbadar framför en av byggnaderna på position 67. Fotografiet betraktar jag som ett exempel på bilder som dokumenterar olika fritidssysselsättningar bland FN-soldaterna.

På 67:an som var en liten vaktstation, fanns inte ett stort utbud av fritidsaktiviteter och fotoalbumen visar att männen tillbringade fritiden med att läsa, lyssna på musik, se på TV och solbada.

Fotografiet är taget uppifrån, sannolikt från vaktposten uppe på taket på en av byggnaderna på 67:an. Soldaten ligger på en rödfärgad uppblåsbar madrass som är placerad på en stadig skiva som i sin tur ligger på något som kanske kan vara ett par bockar eller träbänkar. Han är klädd i simbyxor och en ljusblå FN-keps och ligger på magen och läser. Man kan inte urskilja ifall han läser en bok, en tidning eller något annat, eftersom han har en bärbar stereo framför sig. Elektricitet får han inifrån byggnaden invid och elledningen som har dragits genom fönsterspringan ringlar över marken. Skorna har han placerat bredvid madrassen uppe på laven. Marken är täckt av mycket grovt grus, vilket kanske föranledde lavkonstruktionen. En annan möjlig förklaring är att det i trakten förekom giftiga ormar samt skorpioner, som det gällde att skydda sig mot och som dessutom riskerade kravla in i skorna (Cultura/L2056).

Bredvid bilden har albumets ägare inte skrivit annat än att "L[...] supaa repimässä" (sv. L[...] solbada), men den vita kroppen signalerar att den solande soldaten måste vara en av aprilrotationens nykomlingar. Texten visar att albumets ägare redan hunnit anamma FN-soldaternas språkbruk. *Repiä supaa* betyder att solbada på FN-slang.⁴ Lite senare i albumet finns en nästan likadan bild där min informant ligger på rygg och solar uppe på laven. Han är kritvit och invid fotografiet har han skrivit: "Mikä siinä on supaa repimässä, onhan sitä niin hiutaleen värinen, lämpöä riittää yli 30° kesäisin" (sv. Nu går det ju an att sola sig, man är ju vit som en [snö]flinga, under somrarna är det över 30° varmt).

Förutom att solandet var ett sätt för FN-soldaterna att fördriva tiden, var solbadandet också en kroppslig aktivitet och praktik bland FN-soldaterna – något de medvetet *gjorde* för att modifiera och omvandla kroppen (jfr. Vannini och McCright 2004, 312–313). Synen på solbadande som kroppslig aktivitet, på solen och solbränna har varierat mycket över tid och rum. In på 1900-talet förknippades brunbränd hud med de lägre samhällsskikten och särskilt med dem som utförde kroppsarbete utomhus, vilket gjorde att man inom överklassen undvek solen. Från och med 1920-talet började inställningen dock förändras och snart blev det mode att vara brun. Under några årtionden uppfattades solen och solbadande även som något positivt ur hälsosynpunkt och som ett botemedel mot det mesta, men senast under 1980-talet började man tala om riskerna med för mycket sol. (Chang et al. 2014; Löfgren 1999, 222–223; Vannini och McCright 2004, 311.) I ett informationskompendium med titeln *Jääkäarin työkirja* (sv. Jägarens arbetsbok), som min informant sparat från sin tid i Golan, påmindes FN-soldaterna om att man blir solbränd även utan att solbada och de uppmanades att skydda sig mot solen, att använda solglasögon och solkräm och dessutom att hålla kepsen på huvudet och skjortan på. Detta tycktes dock inte dämpa FN-soldaternas iver att solbada.

Detta kan kanske åtminstone delvis förklaras av att solbadandet bland FN-soldaterna utgjorde en viktig *rituell handling* – en handling med vilken man kunde få till stånd och uppvisa övergången i social status (jfr. Svensson 1998, 33, 94). Bland de fredsbevarande soldaterna där den gradvis alltmer brunbrända kroppen markerade övergången från nykomling

4 Ordet "supaa" [uttalas kort] kan ha sitt ursprung i engelskans "supply" och betecknar allt som är bra, trevligt och roligt. Används både då det gäller saker eller föremål och också om olika aktiviteter. "Repiä [repiä, sv. dra] supaa" betyder att ta sol (t.ex. Vainio 1994, 102; Hölkkäri On Web ry).

till erfaren FN-soldat, kan solbadandet och den solbrända kroppen därmed betraktas som ett uttryck för en *aktiv identitetsformering*. Kroppen utgör ur ett sådant perspektiv inte ett passivt eller stumt medium utan i stället en arena för kulturell kommunikation av tillhörighet och innanförskap (Svensson 1998, 109).

På fotografierna innehar sålunda både de vita och de brunbrända kropparna en kommunikativ funktion (jfr. Svensson 1998, 33). Att albumets ägare har fotograferat den solande nykomlingen och också bett en kamrat att ta en bild med samma motiv av honom själv, visar att han var införstådd i den betydelse som solbadandet och solbrännan hade bland de fredsbevarande soldaterna. Fotografiet visar att han velat föreviga sig själv i denna rituella handling – att ha ett minne och bevis på att han också själv hade solat för att förvandlas från nykomling till en "riktig" FN-soldat. Fotografier kan därmed även fånga upplevelser och erfarenheter samtidigt som de bekräftar att det som avbildas ägt rum (Sontag 1981, 14ff).

Fotografi 3: Gemenskap och innanförskap

Det sista fotografiet jag valt för en närmare analys är taget vid mitten av augusti 1984 under en fem dagar lång semesterresa till Jordanien. För FN-soldaterna bereddes möjlighet att under sina permissioner resa hem till Finland, men också att göra resor i närområdet eller åka på resor längre bort, exempelvis till Thailand (Kivistö 2016, 77, 114; *Sinibaretti* 4/1982, 13). Det aktuella fotografiet är ett gott exempel på vad man kan klassa som semester- eller turistfotografier bland bilder tagna av FN-soldater. Albumens fotografier berättar att männen besökte sevärdheter, gick på restaurang och disco samt simmade och solbadade vid hotellets swimmingpool eller på en sandstrand.

Fotografiet är klistrat på en av de sista sidorna i det första albumet. På den föreliggande bilden ser man tio brunbrända FN-soldater som ligger eller sitter på solstolar som placerats på en rad invid varandra. Poolen syns inte på bilden, men albumets ägare har invid

fotografiet skrivit att bilden är tagen vid Hotel Holiday Inn:s swimmingpool. Fotografiet ser ut att ha blivit taget utan att männen varit särskilt medvetna om att de blev fotograferade. Åtminstone brydde de sig inte om att se in i kameran. I stället ser de ut att följa med vad som händer vid poolen. En av soldaterna har dock märkt att kameran är framme och han ler eller kisar bakom sina solglasögon – sannolikt av märket Ray-Ban – mot kameran. Han bär en ljusblå FN-keps och när man zoomar in bilden ser man att dödsbrickan hänger runt halsen. De andra männen ser inte ut att ha några yttre tecken som skulle tala om att de är finska FN-soldater. Bilden innehåller med andra ord inte många ledtrådar till att det inte är fråga om vilken som helst grupp unga män som tillsammans rest på solsemester.

De brunbrända kropparna vittnar om att det inte är fråga om en grupp nykomlingar som gjort resan till Jordanien. Även om jag inte vetat att resan gjordes i augusti 1984, hade solbrännan signalerat att gruppen består av FN-soldater som redan vistats en längre tid i insatsområdet. Två av soldaterna ser dock något blekare ut än de andra, men min informant, den sjätte soldaten framifrån, som hade kommit till Golan i april, har under månaderna som förflutit hunnit transformeras från en vit "flinga" till en brunbränd "fighter".

I jämförelse med de två tidigare bilderna utgör det aktuella fotografiet inte lika tydligt en visualisering av övergången från nykomling till erfaren FN-soldat. Albumets ägare har exempelvis inte i text eller på något annat sätt explicit signalerat att det aktuella fotografiet skulle kommunicera att han nu var en erfaren FN-soldat. Som betraktare av albumen vägleds jag dock av den helhet som fotografierna bildar, till att tolka och placera in bilden i berättelsen om den rituella övergången från "flinga" till "fighter" och som en del i identitetsformeringsprocessen. Fotografiet över gruppen solande soldater kommunicerar en avkopplad gemenskap – det visualiserar det sociala nätverk min informant nu ingick i (jfr. Petersen 2007, 30). På fotografiet tematiseras med andra ord inte längre ett utanförskap: vid det här laget har också aprilrotationens "flingor" övergått från utanförskap till gemenskap och innanförskap.

Avslutning

Bilderna av solbadande och brunbrända soldater betraktar jag som ett särskilt motiv bland FN-soldatfografierna. Från kriget 1941–1944 förekommer bilder på solbadande och simmande finska frontsoldater (se t.ex. Försvarens bildarkiv och sökorden solb* och auring*), men jag ser inte att motivet bär på samma konnotationer, samma symbolik eller rituella betydelse som motsvarande bilder på FN-soldaterna. Under 1940-talet hade solbadandet visserligen redan hunnit bli en populär sysselsättning, men i fortsättningskrigets kontext kan detta motiv knappast ses som en del i en identitetsformeringsprocess eller som ett element i en övergångsrit. Bilderna på solande frontsoldater kommunicerar snarare att det just då var lugnt och relativt tryggt vid fronten – att soldaterna inte var i livsfara och att de kunde fördriva tiden med att vila och njuta i sommarvärmen.

De första FN-operationerna som Finland deltog i från och med slutet av 1950-talet, var förlagda i länder med varmt klimat i Mellanöstern och i Medelhavsregionen, vilket åtminstone delvis kan förklara varför solbadandet och solbrända kroppar kom att bli något utmärkande och meningsbärande för FN-soldaterna. Under dessa första årtionden var det inte alls lika vanligt som i dag att resa utomlands. Att vara FN-soldat medförde en möjlighet att ta en paus från sitt vanliga liv, att resa och "se världen" (Kivistö 2016, 108–109, 114) och att en

längre tid vistas i en region där man hade tillgång till sol och värme en stor del av året – något som alltså vid denna tid var relativt få förunnat.

Solande och solbrända soldater förekommer inte bara på privata fotografier tagna av FN-soldater under sin utlandstjänstgöring. Bilder med samma motiv har exempelvis publicerats i fredsbevararförbundets tidning (t.ex. *Sinibaretti* 5/1999, 33; *Sinibaretti* 5/2002, 28). Också i tidningar riktade till en bredare allmänhet konstruerades och förmedlades föreställningen om de solbadande och brunbrända finska FN-soldaterna både i text och bild. Bland annat innehöll ungdomstidningen *Stump* år 1970 en artikel om FN-soldaterna på Cypern och i ingressen inleddes artikeln på följande sätt:

De finska FN-styrkorna har varit på Cypern redan många år. Hundratals finska män har svettats under medelhavssolen. Men består soldatens dag på Cypern enbart av slappande och solande? Nej, säkert inte. Soldat P. Niskanen som har tjänstgjort på Cypern berättar i det följande om sina erfarenheter under en het dag. Unge man – drömmer du om Cypern? I så fall ska du läsa den här artikeln. (*Stump* 8/1970, 51. Författarens översättning från finska.)

Ett annat gott exempel finner man i veckotidningen *Apu* där ett reportage från insatsen på Cypern publicerades i nummer 16/1973. På en av bilderna som upptar nästan en hel sida ligger ett tiotal kritvita finska FN-soldater i simbyxor och solbadar (s. 69). Bildtexten berättar att "Suomen jätkät repivät pintaansa supaa eli ottavat aurinkoa" (sv. Finlands killar "repivät supaa" dvs. solbadar) och en av mellanrubrikerna på den föregående sidan proklamerar att "Aurinko on ilmaista ja virvokkeet halpoja" (sv. Solen är gratis och läskedryckerna billiga) (s. 68).

Även om finska krishanteringsstyrkor senare deltagit i operationer i regioner där klimatet inte erbjuder sol och värme året om, är solbadandet och solbrännan fortfarande något meningsbärande och något som associeras med fredsbevararskapet. Detta kommer bland annat till uttryck i en artikel i *Rauhanturvaaja* 3/2015 där rubriken lyder "Hannele ja Simo yhtä mieltä kriha-keikan parhaasta annista: Rusketus lähtee, ystävät eivät" (sv. Hannele och Simo är överens om det bästa med ett krishanteringsuppdrag: Solbrännan försvinner, men vännerna består). Ett annat gott exempel hittar man i dagstidningen *Turun Sanomats* veckoslutsbilaga Extra (23.10.2004) där en artikel ingick om de finska styrkorna i Kosovo och där reportern skriver att många hade gjort solbadandet till en "riktig konst" och att babyolja var i flitigt bruk för att snabbare bli brun.

Människors sociala tillhörigheter bestäms till stor del av hur kroppen uppvisas i det sociala rummet. Kroppen är med andra ord ett betydelsefullt medium för socialt utbyte där olika kroppsliga tecken eller markörer kan avslöja och kommunicera bärarens sociala och kulturella tillhörigheter. (Svensson 1998, 94.) Under sitt liv går individen in och ut ur olika roller och identiteter, där förändringarna och förskjutningarna i individens tillhörigheter kan vara mera bestående, medan andra är temporära och partiella. (Berger och Luckmann 1991, 166–182; Svensson 2012, 60.) På ett liknande sätt som de civila under värnpliktstiden går in i nya identiteter och en kollektiv livsform, genomgår även den fredsbevarande soldaten en identitetsformeringsprocess och en mer eller mindre temporär transformation av identiteten. Att bli soldat innebär bland annat en inskolning i militärväsendets regelsystem, normer och värderingar (t.ex. Rehnberg 1967, 38–41), men transformationen från civil till soldat sker också på många sätt på ett kroppsligt plan: håret klipps kort, de civila kläderna byts ut till en

uniform, man lär sig att uppträda och röra sig militäriskt, hantera vapen och att kamouflera och skydda kroppen (för en utförligare diskussion, se Sløk-Andersen 2018).

Bland de finländska FN-soldaterna skedde transformationen av kroppen även på ett inofficiellt och informellt plan där den kroppsliga modifieringen inte fyllde någon funktion i militärt avseende. I fredsbevarargemenskapen laddades dels den vita och den brunbrända huden, dels solbadandet med kulturell mening. Att modifiera kroppen genom att ta sol blev ett sätt att aktivt formera, markera och kommunicera förändrad identitet och ett ingående i en ny gemenskap. Huden – kroppens utsida eller ytskikt – blev därmed en arena där identitet uppfördes och uppvisades (jfr. Turner 2012, 486–487).⁵

Med de fotografier där vita "flingor", solbadande och solbränna på olika sätt tematiseras, ser albumets ägare ut att mer eller mindre medvetet bekräfta och kanske även förstärka den "stereotypa" föreställningen om den fredsbevarande soldaten och vad det innebär att vara FN-soldat. Att träda in i nya gemenskaper kräver en kulturell läroprocess där individen erhåller en kompetens i handlingsmönster, praktiker, normer och värderingar (jfr. Ehn och Löfgren 2012). De tre fotografierna som analyserades ovan, liksom även den helhet som albumen bildar, utgör visuella och textuella manifestationer av den införståddhet som min informant erhållit angående vad det innebar att vara en fredsbevarande soldat. De visar att han var väl medveten om vad som ingick i identitetsformeringsprocessen och transformationen från civil till erfaren FN-soldat och att han aktivt deltog i denna rituella process med kameran i hand.

Artikeln är skriven inom projektet "En resa in i det okända. Soldatskapets formering bland finlandssvenska fredsbevarare under krishanteringsinsatser på Cypern, Balkan och i Afghanistan" som finansieras av Svenska litteratursällskapet i Finland.

Källor

Material i privat ägo

Två fotoalbum med fotografier tagna i Golan 1984–1985

Jääkäriin työkirja (odaterat informationskompendium för FN-soldaterna i Golan)

Loitontaja 31.1.1985: "Valokuvauksesta kysymys": 8–10, skriven av signaturen FOTO

Arkivmaterial

Kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi

Cultura KIVÅ L2056, intervju gjord 29.4.2021

5 Det var inte bara färgen på huden som markerade och manifesterade övergången från nykomling till erfaren FN-soldat. För nykomlingarna ordnades efter ett par tre veckor intagningsfester som kallades "hiutaleilta" (sv. "flingkväll") (Cultura/L2056). Intagningsfesterna utgjorde ett led i den process där individen inleddes i den kulturella gemenskap som FN-soldaterna utgjorde. De föreliggande albumen innehåller fotografier från "flingkvällarna" som ordnades för augustirotationens och decemberrotationens nykomlingar.

Tidningsmaterial

- Apu* 16/1973. Hakanen, Jarmo och Jorma Blomquist: "Suomen silmä valvoo Kyproksen vuorilla": 64–71.
- Rauhanturvaaja* 2/2013. Holma, Heikki: "Camp Ziouani": 36–39.
- Rauhanturvaaja* 3/2015. Tanhuanpää, Asko: "Hannele ja Simo yhtä mieltä kriha-keikan parhaasta annista: Rusketus lähtee, ystävät eivät." <http://www.rauhanturvaajalehti.fi/lehdet/rauhanturvaaja-2015/rauhanturvaaja-32015/841-nuoret-315/>.
- Sinibaretti* 4/1982. Jaatinen, Timo: "Koojotti-komppania Golanilla": 13.
- Sinibaretti* 5/1999. Ojala, O.: "Hurraa nyt komppania kotiamme kohti": 33.
- Sinibaretti* 5/2002. Korhonen, Jorma: "YK-muistelmia Lähi-Idästä", osa 5: 25–29.
- Stump* 8/1970. "Päivä Kyproksessa": 50–52.
- Turun Sanomat*, Extra, 23.10.2004. Suopanki, Sanna: "Ihania ihmisiä, helppoa työtä ja rahaa." <https://www.ts.fi/teemat/1074002158/ihania+ihmisia+helppoa+tyota+ja+rahaa>.

Litteratur

- Aspers, Patrik, Paul Fuehrer och Árni Sverrisson. 2004. "Introduktion." I: *Bild och samhälle: Visuell analys som vetenskaplig metod*, redigerad av Patrik Aspers et al., 10–36. Lund: Studentlitteratur.
- Batchen, Geoffrey. 2008. "Snapshots: Art history and the ethnographic turn." *Photographies* 1(2): 121–142. <https://doi.org/10.1080/17540760802284398>.
- Becker, Karin. 2015. "Photography as a Medium." I: *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, redigerad av James D. Wright, 81–86. Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.95023-2>.
- Becker, Karin. 2004. "Vardagsfotografin som social praktik." I: *Bild och samhälle: Visuell analys som vetenskaplig metod*, redigerad av Patrik Aspers et al., 290–307. Lund: Studentlitteratur.
- Berger, Peter och Thomas Luckmann. (1966) 1991. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. London: Penguin Books.
- Chang, Caroline et al. 2014. "More Skin, More Sun, More Tan, More Melanoma." *American Journal of Public Health* 104(11): e92–e99. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2014.302185>.
- Edwards, Elizabeth och Janice Hart. 2004. "Introduction: Photographs as objects." I: *Photographs Objects Histories: On the Materiality of Images*, redigerad av Elizabeth Edwards och Janice Hart, 1–15. London: Taylor & Francis Group.
- Ehn, Billy och Orvar Löfgren. 2012. *Kulturanalytiska verktyg*. Malmö: Gleerups.
- Eriksson, Yvonne och Anette Göthlund. 2004. *Möten med bilder: Analys och tolkning av visuella uttryck*. Lund: Studentlitteratur.
- Försvarsmaktens bildarkiv. <http://sa-kuva.fi/>, hämtad 22.7.2021.
- Hagelstam, Sonja. 2014. *Röster från kriget: En etnologisk studie av brevdialoger mellan frontsoldater och deras familjer 1941–1944*. Åbo: Åbo Akademi.
- Holma, Heikki. 2016. "YKSV:n viimeisenä komentajana Golanilla." I: *Alhaalla: 60 vuotta suomalaista rauhanturvaamista ja kriisinhallintaa. Osa 1: UNEF–UNIFIL*, redigerad av Voitto Kiviharju, Teppo Suikkari och Jussi Tuominen. Perinneyhdistys Kuneitran Koojotit Ry.
- Holma, Heikki, Tom Asplund, Raimo Aukeala, Esko Hakulinen, Juha Jalkanen, Paavo Kiljunen, Ville Mäntysaari och Asko Tanhuanpää (red.). 2018. *Suomalaista rauhanturvaamista ja kriisinhallintaa 1956–2018*. Suomen Rauhanturvaajaliitto ry.

- Hölkkäri On Web ry. Käivärasanasto. <https://www.holkkari.fi/kaivarasanasto>, hämtad 26.7.2021.
- Kivimäki, Ville. 2013. *Battled nerves: Finnish soldiers' war experience, trauma, and military psychiatry, 1941–44*. Åbo: Åbo Akademi.
- Kivioja, Virpi. 2014. "Veljen veroisia he alkavat olla." I: *Tuntemattomien sotilaiden albumi*, redigerad av Olli Kleemola, Aake Kinnunen och Virpi Kivioja, 35–51. Helsingfors: Readme.fi.
- Kivistö, Kati. 2016. "En mä oikein tiennyt, mihin olin hakeutumassa. Kaikesta on kuitenkin selvitty ja vaikeudet voitettu. Paljon olis kerrottavaa siitä, mitä oon oppinut." *Rauhanturvaajien kuvauksia rauhanturvatehtävään hakeutumisesta, rauhanturvatyön merkityksestä sekä kohdatuista haasteista rekrytoinnissa ja koulutuksessa huomioitavaksi*. Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Kleemola, Olli och Aake Kinnunen. 2014. "Todellisessa mylläkässä kamera säilyisi ehjänä vain hetken." I: *Tuntemattomien sotilaiden albumi*, redigerad av Olli Kleemola, Aake Kinnunen och Virpi Kivioja, 74–103. Helsingfors: Readme.fi.
- Kronlund, Jarl och Juha Valla. 1996. *Suomi rauhanturvaajana 1956–1990*. Helsingfors: Utrikesministeriet & Försvarsministeriet.
- Kullberg, Rolf. 2009. "Suomalaiset rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioissa." I: *Suomalainen sotilas: Jääkäristä rauhanturvaajaan*, redigerad av Lauri Haavisto, 226–237. Helsingfors: Weilin+Göös.
- Leed, Eric J. (1979) 2000. *No Man's Land: Combat & Identity in World War I*. London: Cambridge University Press.
- Löfgren, Orvar. 1999. *On Holiday: A History of Vacationing*. Berkeley: University of California Press.
- Mäkiranta, Mari. 2008. *Kerrotut kuvat: Omaelämäkerralliset valokuvat yksilön, yhteisön ja kulttuurin kohtaamispaikkoina*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Nicholson, Paul T. och Steve Mills. 2017. "Soldier tourism in First World War Egypt and Palestine: The evidence of photography." *Journal of Tourism History* 9(2–3): 205–222.
- Nyblom, Sophie. 2005. "Mitt liv i bilder": *En studie om privata fotografier och fotoalbum som fästpunkter för levnadsberättelsen*. Avhandling pro gradu i nordisk etnologi. Åbo: Åbo Akademi.
- Pedersen, Thomas Randrup. 2017. *Soldierly Becomings: A Grunt Ethnography of Denmark's New 'Warrior Generation'*. Copenhagen: University of Copenhagen.
- Petersen, Anja. 2007. *På visit i verkligheten: Fotografi och kön i slutet av 1800-talet*. Stockholm/Stenhag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Petersen, Anja. 1999a. "Fotografiet som etnologisk berättelse." I: *Metod och minne: Etnologiska tolkningar och rekonstruktioner*, redigerad av Magnus Bergquist och Birgitta Svensson, 135–156. Lund: Studentlitteratur.
- Petersen, Anja. 1999b. "Fångfotografiets retorik." *RIG – Kulturhistorisk tidskrift* 82(1): 1–17. Även tillgänglig digitalt på adressen <https://journals.lub.lu.se/rig/article/view/4063/3722>.
- Puolustusvoimat: Golan UNDOF. <https://puolustusvoimat.fi/web/kansainvalinen-kriisinhallinta/golan-undof>, hämtad 7.7.2021.
- Rehnberg, Mats. 1967. *Vad skall vi göra med de blanka gevär: Femton kapitel ur soldaternas liv*. Stockholm: Nordiska museet.
- Rose, Gillian. 2010. *Doing Family Photography: The domestic, the public, and the politics of sentiment*. Farnham: Ashgate.

- Sandbye, Mette. 2014. "Looking at the family photo album: A resumed theoretical discussion of why and how." *Journal of Aesthetics & Culture* 6(1). <https://doi.org/10.3402/jac.v6.25419>.
- Sion, Liora. 2008. "Dutch Peacekeepers and Host Environments in the Balkans: An Ethnographic Perspective." *International Peacekeeping* 15(2): 201–213. <https://doi.org/10.1080/13533310802041444>.
- Sløk-Andersen, Beate. 2018. *The Becoming of Good Soldiers: An Ethnographic Exploration of Gender and Other Obstacles in the Military Borderland*. København: SAXO-Institute, University of Copenhagen.
- Sontag, Susan. (1973) 1981. *Om fotografi*. Övers. Boo Cassell. Stockholm: Norstedt.
- Svensson, Birgitta. 1998. *Tatuering: Ett sinnligt äventyr*. Stockholm: Nordiska museets förlag.
- Svensson, Birgitta. 2012. *Varför etnologi? En ämnesintroduktion för nya studenter*. Lund: Studentlitteratur.
- Turner, Terence S. (1980) 2012. "The Social Skin." *HAU: Journal of Ethnographic Theory* 2(2): 486–504. <https://doi.org/10.14318/hau2.2.026>.
- Ulkuniemi, Seija. 2005. *Valotetut elämät: Perhevalokuvan lajityyppiä pohtivat tilateokset dialogissa katsojien kanssa*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Vainio, Kimmo. 1994. *Siinain hiekalta Golanin kukkuloille: Yhdistyneiden Kansakuntien suomalaisen valvontajoukon historiikki*. Helsingfors: Försvarsministeriet.
- Vannini, Phillip och Aaron M. McCright. 2004. "To Die For: The Semiotic Seductive Power of the Tanned Body." *Symbolic Interaction* 27(3): 309–332.

Sonja Hagelstam är doktor i etnologi vid Åbo Akademi. Hennes forskning har fokuserat på brevkontakten mellan fronten och hemmafronten under krigsåren 1941–1944. För närvarande arbetar hon med ett projekt om finländska FN-soldater och deras vardagserfarenheter under insatserna utomlands.